CZU: 56(478) (093) **https://doi.org/10.59295/sum1(191)2026_39**

DIN ISTORICUL CERCETĂRILOR ȘI NOI DESCOPERIRI PALEONTOLOGICE ÎN APROPIEREA COMUNEI GURA GALBENEI

Andrian DELINSCHI,
Univeristatea de Stat din Moldova

Elena DELINSCHI,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

Lucrarea prezintă istoricul cercetărilor paleontologice și rezultatele noilor investigații efectuate în intravilanul și extravilanul comunei Gura Galbenei (raionul Cimișlia), zonă cunoscută pentru descoperiri fosilifere încă de la începutul secolului XX. Sunt sintetizate datele vechi privind situl Râpa Coțofana și sunt descrise descoperirile recente din punctele fosilifere Gura Galbenei II, III și IV. O atenție specială este acordată noului sit Gura Galbenei IV, caracterizat printr-o succesiune litologică argilo-nisipoasă cu lentile de prundiș bogate în resturi de vertebrate mici. Analiza taxonomică indică o faună diversă, dominată de ochotonide, cricetide și muride. Datele biostratigrafice sugerează atribuirea sitului vârstei Meoțianului (Turolian mediu, MN 12), contribuind semnificativ la cunoașterea biodiversității și paleoambientelor Miocenului târziu din sudul Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: *Gura Galbenei, raionul Cimișlia, istoricul cercetărilor, stratigrafie, biostratigrafie, paleontologie, tafonomie, sit nou.*

HISTORY OF RESEARCH AND NEW PALEONTOLOGICAL DISCOVERIES NEAR THE GURA GALBENEI COMMUNITY

The paper presents the history of paleontological research and the results of recent investigations carried out within the built-up and surrounding areas of Gura Galbenei commune (Cimișlia District), a region known for fossil discoveries since the early 20th century. Classical data regarding the Râpa Coțofana site are summarized, and new findings from the fossiliferous localities Gura Galbenei II, III, and IV are described. Special attention is given to the newly discovered Gura Galbenei IV site, characterized by an argillaceous–sandy lithological succession with gravel lenses rich in small vertebrate remains. Taxonomic analysis reveals a diverse assemblage dominated by ochotonids, cricetids, and murids. Biostratigraphic evidence suggests that the Gura Galbenei IV fauna is of Meotian age (Middle Turolian, MN 12), providing important new data on Late Miocene biodiversity and paleoenvironmental conditions in southern Republic of Moldova.

Keywords: *Gura Galbenei, Cimișlia district, history of research, stratigraphy, biostratigraphy, paleontology, taphonomy, new site.*

Introducere

Comuna Gura Galbenei este așezată în zona de confluență a râului Cogîlnic și a afluentului său de stânga - râul Gălbinița. Prezența acestor două râuri a dus la formarea unor diferențe mari de altitudini pe un teritoriu relativ mic. Astfel, relieful zonei de interfluviu a acestor două râuri este destul de accidentat cu precădere în partea de Nord a localității și se diminuează simțitor până la dispariția completă în centrul localității, odată cu revărsarea r. Gălbinița în r. Cogîlnic. Localitatea se află în raionul Cimișlia, la o distanță de 20 km Nord de orașul Cimișlia.

Metode și materiale aplicate

În calitate de obiect de studiu a fost selectat intravilanul și extravilanul comunei Gura Galbenei, raionul Cimișlia. Studierea istoricului cercetărilor paleontologice în zona propusă pentru cercetare a fost efectuată utilizând materialele din arhiva Muzeului de Etnografie și Istorie Naturală (rapoartele cercetătorilor ce au activat în cadrul muzeului în perioada postbelică). Cercetările recente au fost efectuate fiind

utilizat materialul cartografic pentru precizarea poziției aflorimentelor în zona de studiu și deja nemijlocit la extragerea resturilor fosile de vertebrate mici. Au fost utilizate metoda de cernere uscată a rocii cu conținut de resturi fosile prin site de diferit diametru (3 mm, 0,5 mm), după care roca rămasă, a fost supusă cernerii umede prin spălare, ulterior uscare și cernere repetată pe uscat. Cantitatea de rocă rămasă a fost examinată în laborator pentru extragerea resturilor fosile de vertebrate mici. Lucrările de determinări taxonomice au fost efectuate utilizând microscopul binocular Zeizz Stemi DV4, iar măsurătorile au fost efectuate folosind microscopul Leica DVM500 (Porrentruy, Elveția) cu o precizie de 0,01 mm.

Istoricul cercetărilor

Primele informații cu caracter paleontologic, din satul Gura Galbenei, au fost menționate în 1913 de I. Khomenko [10], care a descoperit un dinte de *Hipparion* în una din ravenele de pe teritoriul acestei localități fără o poziționare exactă a locului descoperirii.

În toamna anului 1933, lui Ioan Suhov i s-a transmis un molar de *Mastodont borsoni* Kaup, descoperit pe teritoriul acestei localități, iar în vara următorului an, în urma expediției din sudul Basarabiei, Ioan Suhov descoperă punctul fosilifer din „Râpa Coțofana” [6, 7, 9].

În 1936 Nicolaie Macarovici [5] din localitatea Gura Galbenei (poziția exactă nu este cunoscută) descrie mai multe resturi fosile atribuite speciei *Aceratherium simplex* Krokos.

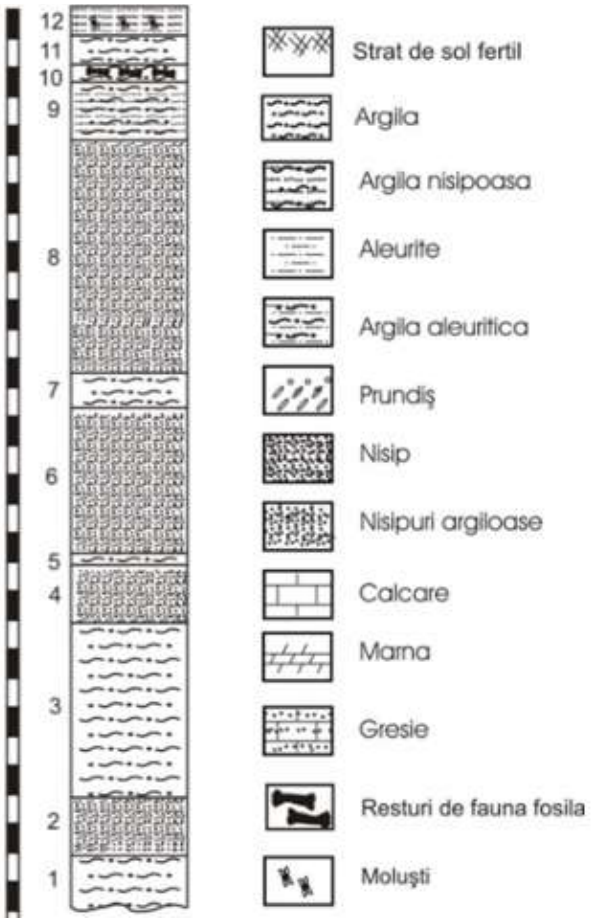

Figura 1. Coloana litologcă din Râpa Coţofana după Suhov [6, 7, 9]

I. Suhov [9] menționează că resturile fosile din stratul 10 (Fig. 1) formează o acumulare sub formă de lentilă. Lățimea lentilei constituie aprox. 1 m, grosimea - aprox. 30-40 cm. Resturile fosile din stratul de argilă mărnoasă de culoare verde, se pot observa pe versantul ravenei la aceeași altitudine pe o distanță de 40-50 m. Conservarea resturilor fosile aflate la suprafață era una precară, fosilele fiind puternic fisurate. În același punct Suhov [9] descoperă amprente de floră fosilă.

Conform datelor primare ale lui Suhov [6, 7, 9], revizuite de Godina și David [8] și Delinschi [1, 2], în acest sit sunt prezente următoarele forme de vertebrate fosile:

Lagomorpha: *Alilepus sp.*

Carnivora: *Machairodus sp.*

Proboscidea: *Mastodon borsoni* Hays.

Perissodactyla: *Hipparion gracile* Kaup.; *Chilotherium schlosseri* Weber; *Aceratherium incisivum* Kaup.

Artiodactyla: *Microstonyx major* Gervais; *Cervavitus variabilis* Alexejew; *Helladotherium duvenoy* Gaudry et Lartet; *Gazella deperdita* Gervais.

Urmează o pauză de mai bine de 100 de ani, perioadă în care nu au fost descoperite resturi fosile noi în această localitate. Cercetările ulterioare au fost efectuate doar în baza resturilor fosile colectate în anii 1913-1936.

În vara anului 2011 în intravilanul și extravilanul localității Gura Galbenei au fost descoperite 2 puncte fosilifere noi: Gura Galbenei II și Gura Galbenei III [2].

La o distanță de aproximativ 300 m în direcția Nord-Vest de comuna Gura Galbenei (46°42'52.5"N 28°41'14.6"E), la o altitudine absolută de 150 m (altitudinea este precizată, inițial fiind menționată eronat), într-o carieră neautorizată de nisip au fost descoperite lentile de nisip aluvial cu resturi rare de vertebrate mici preponderent rozătoare. În baza studiului preventiv a resturilor de mamifere mici, aceste depozite au fost atribuite vârstei Pliocen-Pleistocen (Gura Galbenei II) (Fig. 2).

Figura 2. Lentila de nisip aluvial din situl Gura Galbenei II

Un alt punct fosilifer descoperit în 2011 (Gura Galbenei III), este amplasat în partea de Nord a localității (intravilan), pe versantul drept al r. Galbena, la o altitudine absolută de 145 m (la fel altitudinea absolută în urma precizărilor a fost modificată) (46°42'38.3"N 28°41'42.7"E), într-o carieră neautorizată de nisip, rezultată în urma unei alunecări de teren (Fig. 3).

Figura 3. Lentila cu nisip și prundiș din situl Gura Galbenei III

Ca rezultat al lucrărilor de teren din anii 2011-2013 din situl paleontologic Gura Galbenei III au fost determinați următorii taxoni [2, 3, 4]:

Amphibia: *Testudo* sp., *Ophisaurus* sp.

Reptilia: *Vipera sp.*

Insectivora gen et sp. ident.

Rodentia: *Castoridae* gen et sp. ident. *Myomimus dehmi* (De Bruijn, 1966)/maritsensis De Buijn, Dawson & Mein, 1970-group of species, *Muscardinus* sp. *Microdyromys sp, Eozapus* aff *intermedius* (Bachmayer and Wilson 1970) *Lophocricetus cimisliensis* Delinschi 2014, *Neocricetodon progressus* Topachevski et Scorik, 1992, *Apodemus lugdunensis* (Shaub 1938).

Delinschi [2] presupune că biostratigrafic, situl Gura Galbenei III are asemănări cu situl Cimișlia, corespunzător i se atribuie vârstă Meoțianului (Turolianul mediu MN 12).

În urma proceselor geomorfologice recente (surpări, alunecări de teren), situl paleontologic Gura Galbenă III în prezent nu este accesibil pentru efectuarea cercetărilor și colectarea resturilor fosile.

Situl paleontologic Gura Galbenei IV

În vara anului 2025, a fost descoperit un alt sit bogat în resturi fosile de vertebrate cu denumirea Gura Galbenei IV. Acest sit este localizat în extravilanul localității, pe versantul stâng al r. Galbenă (46°42'19.2"N 28°42'40.4"E) la o altitudine absolută de 138 m. Astfel, într-o mică carieră neautorizată de nisip au fost descoperite roci argilo-nisipoase cu lentile de prundiș grezos cu următoarea succesiune (de jos in sus):

1. Nisip de culoare cenușiu-verzuie, stratificare orizontală, pe alocuri stratificare oblică (Fig.4), cu grosimea vizibilă de 2 m;
2. Strat cu prundiș grezoș și găleți de argilă de diferite dimensiuni, în care au fost descoperite resturi fosile de vertebrate mici, grosimea variabilă 0,2 – 0,3 m;
3. Nisip galbui-suriu, stratificare orizontală, grosimea 1,5 m;
4. Stratul de sol. Grosimea 1,3 m.

Figura 4. Situl Gura Galbenei IV cu poziționarea stratului de prundiș, unde au fost descoperite resturi fosile de vertebrate

În urma unui studiu preliminar a resturilor fosile din situl Gura Galbenei IV au fost determinați taxonii:

Piscies: gen et sp. ident

Amphibia: *Testudo* sp., *Ophisaurus* sp.

Reptilia: *Vipera sp.*

Lagomorpha: *Alilepus sp., Ochotona eximia* (Khomenko 1914)

Insectivora: gen et sp. ident

Rodentia: *Euroxenomys* cf. *minutum* Franzen, Storch, 197, *Myomimus dehmi* (De Bruijn, 1966)*/maritsensis* De Buijn, Dawson & Mein, 1970-group of species*, Ramys s*p.*,Vaseuromys* sp.*, Muscardinus* cf. *pliocenicus austriacus* Bachmayer & Wilson, 1970*, Anomalospalax* sp.*, Anomalomys* sp.*, Microtoscoptes* sp.*, Sinotamias topachevski* Sinitsa and Delinschi 2022, *Csakvaromys* sp.*, Lophocricetus cimishliensis* Delinschi 2014, *Neocricetodon* aff *progressus* Topachevski et Scorik, 1992*, Pseudocricetus* aff. *orienteuropaeus* Topachevski et Skorik 1992*, Byzantinia* sp.*, Progonomys* cf. *woelferi* Bachmaer & Zapfe, 1970 , *Apodemus* cf. *lugdunensis (Shaub 1938).*

Predomină resturile de ochotonide cu 12 fragmente de mandibule și peste 100 de dinți solitari (total diferit de situl Gura Galbenei III, unde acest gen lipsește complet), urmat de fosile de cricetide și muride unde de asemenea sunt întâlnite fragmente de maxile și mandibule. Reprezentanții altor genuri de mamifere mici sunt puțin numeroase, o cauză probabilă fiind cantitatea relativă mică de rocă prelucrată (aprox 700 kg). Un aspect comun cu situl Gura Galbenei III este prezența a numeroase resturi fosile de pești, reptile și amfibii reprezentate prin dentiție, vertebre etc.

Tafonomia acestui sit are trăsături comune cu situl Gura Galbenei III, cu presupunerea că în ambele cazuri nisipul cu prundișul grezos și gălețile de argilă au fost sedimentate în albia unui râu cu viteză redusă a apei și un potențial scăzut de transportare.

Concluzii

Cercetările desfășurate în intravilanul și extravilanul comunei Gura Galbenei evidențiază importanța deosebită a acestei zone pentru studiul faunelor de vertebrate fosile din Miocenul târziu al Republicii Moldova. Analiza istorică arată că, după descoperirile realizate în prima jumătate a secolului XX (Râpa Coțofana), zona a rămas insuficient investigată timp de mai multe decenii, noile date fiind obținute abia începând cu anul 2011.

Descoperirea și cercetarea siturilor Gura Galbenei II, III și, în special, Gura Galbenei IV extind semnificativ informațiile cu privire la distribuția și diversitatea faunelor meoțiene din sudul Platformei Moldovenești. Siturile Gura Galbenei III și IV sunt caracterizate prin asociații bogate de vertebrate mici, cu predominanța rozătoarelor și lagomorfelor, însoțite de resturi de pești, reptile și amfibii, indicând condiții paleoecologice similare.

Fauna din situl Gura Galbenei IV se distinge prin abundența remarcabilă a ochotonidelor, element absent în situl Gura Galbenei III, ceea ce sugerează diferențe locale de habitat și/sau particularități tafonomice în cadrul aceluiași interval de timp. Compoziția taxonomică a asociației de mamifere mici, corelată cu prezența unor taxoni-cheie (de ex. *Myomimus, Lophocricetus, Neocricetodon, Apodemus*), susține atribuirea biostratigrafică a sitului vârstei Meoțianului (Turolian mediu, MN 12).

Caracteristicile tafonomice și sedimentologice indică un mediu de acumulare fluvial cu energie redusă, favorabil conservării resturilor fosile autohtone sau transportate de la distențe mici. În ansamblu, noile date contribuie la precizarea corelațiilor regionale cu alte situri din raionul Cimișlia și din estul Paratetisului și subliniază potențialul ridicat al zonei Gura Galbenei pentru cercetări paleontologice viitoare.

Bibliografie:

1. DELINSCHI A. *Studiul faunei de microvertebrate Meoțiene din partea de Sud a R. Moldova* / Autoreferat al tezei de doctor în geologie, Iași, 2008.
2. DELINSCHI A. Unele informații cu privire la siturile paleontologice din apropierea s. Gura Galbenei. În: *Buletin Ştiinţific. Revistă de Etnografie, Ştiinţele Naturii şi Muzeologie, fascicola Ştiinţele Naturii,* serie nouă. 2007, vol. 16 (29), p. 88-92. Disponibil: https://www.muzeu.md/buletin-stiintific/vol-16-29-chisinau-2012/
3. DELINSCHI A. New dormice records from the Late Miocene of the Republic of Moldova. In: A*cta Zoologica Cracoviensia,* 2012. 56(2), p. 13-28.
4. DELINSCHI A. A new Turolian species Lophocricetus cimishliensis (Rodentia, Dipodidae) from the Republic of Moldova. In: *Palaeontologica Electronica.* 2014. Vol. 17, Issue 3; 35A, 13p. Disponibil: https://palaeo-electronica.org/content/2014/923-new-dipodid-from-moldova
5. MACAROVICI N. Restes de mamiferes de la Bessarabie meridionale. In: *Annales scientifiques de l'Université Iassy.* XX. 1936.
6. SUHOV I. Zăcăminte de mamifere fosile din Basarabia. În: „*Natura*", XXIV. 1935. nr. 6, p.33-37.
7. SUHOV I., 1935. Zăcământul osifer din Gura Galbenei. În: *Bulletin scientifique de l'Ecole Politehnique de Timişoara*. 1935 Tom VI, fasc. 1-2, Timișoara.
8. ГОДИНА А. Я., Давид А. Н. *Неогеновые местонахождения позвоночных на территории Молдавской ССР*. Кишинев, «Штиинца». 98 с.
9. СУХОВ И. М. *Остатки ископаемых позвоночных в Бесарабии.* Рукопись. Кишиневский Краеведческий Музей. Кишинев. 1945. 69 с.
10. ХОМЕНКО И. Заметка о костеностных отложениях с. Тараклии, Бендерского уезда, Бессарабкой губернии. В: *Труды Бессарабского общества Естествоиспытателей.* 1913. Том IV, Кишинев.

N. B: .*Această lucrare a fost efectuată în urma realizării proiectelor: „Late Miocene precipitation changes influencing biodiversity dinamics in Eastern Parathetys (Central Eurasia)". Project number: 200021_197323. Swiss National Science Foundatuon și Proiect nr. 25.80012.7007.2 5SE „Clarificări cu privire la biodiversitatea și paleomediul din Miocenul tardiv prin valorificarea potențialului științific a siturilor cu faună de vertebrate fosile din raionul Cimişlia".*

Date despre autori:
Andrian DELINSCHI, doctor în geologie, cercetător științific superior, Institutul de Zoologie, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8140-401X
E-mail: andrian.delinschi@usm.md

Elena DELINSCHI, cercetător științific, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală.
E-mail: lenutzadelinschi@gmail.com

Prezentat: 04.02.2026
Recenzat: 19.03.2026
Acceptat spre publicare: 20.05.2026